

О. С. ШРАМОВА

Олександра Сергіївна Шрамова, студентка магістратури Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЗДАТНІСТЬ ДИТИНИ НА ПРЕНАТАЛЬНІЙ СТАДІЇ РОЗВИТКУ БУТИ НОСІЄМ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ І ОBOB'ЯЗКІВ (ПРЕНАТАЛЬНА ПРАВозДАТНІСТЬ)

Уже понад 30 років дитина на пренатальній стадії розвитку виступає самостійним пацієнтом для медицини, однак жодних прав пацієнта за нею не закріплено. З позицій природного права можна говорити про наявність у дитини на пренатальній стадії розвитку природних прав на життя, здоров'я, людську гідність, батьківське піклування, власність тощо, однак юридична наука до сьогодні не визначила шляхи визнання та закріплення таких прав за дитиною на пренатальній стадії розвитку.

Деякі аспекти здатності дитини на пренатальній стадії розвитку бути носієм суб'єктивних прав і обов'язків розглядалися такими авторами, як В. П. Малахов, А. В. Трапезнікова, Т. В. Водоп'ян, Л. О. Ертель, Н. І. Бєседкіна, Л. Д. Любич та ін.

Метою цієї статті є обґрунтувати можливість дитини на пренатальній стадії розвитку бути носієм прав і обов'язків та визначити основні характеристики такої здатності, запропонувати поняття для позначення здатності дитини на пренатальній стадії розвитку бути носієм прав і обов'язків, проаналізувати особливості співвідношення прав дитини на пренатальній стадії розвитку з правами її вагітної матері.

Правоздатність у її загальному розумінні означає здатність особи мати права і обов'язки. Зазвичай вчені при дослідженні правоздатності обов'язково приділяють увагу сутності родового для неї поняття здатності. Зокрема, Т. Ю. Удовиченко зазначала: «Необхідно мати на увазі не лише можливість (що містить в собі суб'єктивний і дозвільний моменти, що витікають з існуючого порядку в суспільстві), а й здатність (що передбачає особистісні якості громадянина) мати права і нести обов'язки»¹.

Саме суб'єктивна складова правоздатності зазвичай виступає головним аргументом проти визнання правоздатності дитини на пренатальній стадії розвитку. Між тим, останні дослідження вказують на тенденцію перегляду усталеного в юриспруденції поняття правоздатності як такого. Якщо класичне розуміння правоздатності передбачає «рівну і повну (за обсягом) правоздатність для всіх громадян»², то сучасні вчені, аналізуючи обсяг і зміст правоздатності, доходять інших висновків. Так, російський доктор юридичних наук, професор В. П. Малахов, розмірковуючи про сутність правоздатності, зокрема, зазначає: «...правоздатністю юридична наука і практика наділяє людину з моменту її народження або навіть до нього... чи можна тоді взагалі говорити про здатність в точному сенсі? Навряд. Користуючись незграбною матрицею словотворення, що склалася в юридичній теорії щодо нашого предмета, можна припустити, що йдеться швидше за все не про правоздатність, а, умовно кажучи, про правонаділеність або правовизначеність людини, включення її, поза її волею і свідомістю, у поле дії права»³.

Інша російська вчена С. А. Сулейманова у своєму дисертаційному дослідженні обґрунтовує існування не лише часткової діездатності, а й часткової правоздатності, яку визначає як «здатність неповнолітніх громадян мати деякі цивільні права і нести обов'язки не з моменту народження, а з досягненням встановленого законом віку»⁴. До цієї точки зору приєднується і А. В. Трапезнікова⁵. Дійсно, визнання саме народження людини моментом виникнення правоздатності у повному її обсязі є умовним, адже реальну здатність набувати прав і обов'язків дитина набуває поступово до досягнення нею 18-річного віку.

Слід зазначити, що стосовно дитини на пренатальній стадії розвитку в юридичній науці деяких країн (Японія, Німеччина) на відміну від безумовної правоздатності народженої людини пропонувався концепт *умовної правоздатності* – тобто такої правоздатності, що виникне в майбутньому за тієї умови, що дитина народиться, і народиться живою⁶. Так, Т. В. Водоп'ян зазначає: «У деяких випадках закон встановлює охорону майбутньої, тобто такої, що ще не настала, правоздатності, охорону інтересів суб'єкта права, що ще не з'явився»⁷. Йдеться про участь дитини на пренатальній стадії розвитку у спадкових відносинах, що регулюються Цивільним кодексом України. Автор продовжує: «Для того, щоб усунути видимість колізії наведених норм, проводили розмежування понять «правоздатність» і «охорона прав фізичної особи». Тоді все ніби ставало на свої місця: правоздатність виникає тільки з моменту народження. А до моменту можливого народження дитини, зачатой за життя спадкодавця, що помер (постума), закон передбачає лише охорону прав такої дитини. Саме у такому сенсі й було сформульоване ... правило ст. 25 ЦК України»⁸.

Схожу думку висловив і ЄСПЛ, припустивши, що ембріон/плід є «потенційно здатним стати людською істотою»⁹. Втім, не можна не погодитись із окремою думкою згоди судді ЄСПЛ Жана-Поля Коста (Франція), до якої приєднався суддя Крістак Трайя (Албанія) у справі Во проти Франції: «Сказати (як це зробив Комітет з моменту висловлення вперше своєї думки у 1984 р.), що «ембріон має бути визнаний потенційною людсь-

кою істотою» не вирішує проблеми, оскільки істота, що визнана потенційною, не обов'язково є істотою і може, фактично, при застосуванні від зворотного, не бути істотою. Щодо життя і, відповідно, точки, з якої життя починається, у кожного є своє власне сприйняття. З цього випливає, що, можливо, існує право потенційної особи на потенційне життя; для юристів, однак, існує цілий світ різниці між потенційним і дійсним»¹⁰.

Таким чином, концепція умовної правоздатності передбачає, що вона потенційно може виникнути у разі народження дитини живою, але до моменту народження дитини правоздатності взагалі і прав зокрема у дитини на пренатальній стадії розвитку немає, що суперечить нашому попередньому висновку щодо наділеності дитини на пренатальній стадії розвитку природними правами в силу її приналежності до людської раси. У цьому відношенні видається доречним процитувати прекрасні слова І. Канта, який зазначав: «Знання закладає в собі брехню, якщо воно не погоджується з тим предметом, до якого належить»¹¹.

Підсумовуючи сказане щодо концепту умовної правоздатності дитини на пренатальній стадії розвитку, підкреслимо, що зазначена теоретична конструкція є тимчасовим відстроченням наукового і законодавчого рішення щодо належного, справедливого смислового наповнення правового статусу дитини на пренатальній стадії розвитку, яка об'єктивно існує у фізичному світі на відрізок часу від зачаття до народження.

Слід вказати на ще одну тенденцію щодо зміщення думок з позицій розгляду правоздатності як суспільно-юридичного явища до позицій розгляду її в якості природно-правового явища. Так, В. П. Малахов визначає правоздатність як «здатність природно-правового плану, оскільки вона з'являється в людині об'єктивно, в силу самого факту народження або навіть внутрішньоутробного розвитку»¹².

Рядом вчених, зокрема Л. О. Ертель, Л. Д. Любич, Н. І. Беседкіною було здійснено спроби визначення обсягу правоздатності дитини на пренатальній стадії розвитку. Російською вченою Л. О. Ертель у дисертації на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук на тему «Автономія дитини як пацієнта в педіатрії і неонатології» запропоновано Основи законодавства про охорону здоров'я громадян Росії доповнити розділом «Права ембріону і плоду», в якому гарантувати: право на народження, захист від клінічних випробувань, відтерміновану компенсацію шкоди, нанесеної в утробі матері, а також відтерміновану компенсацію шкоди, нанесеної в процесі пологів¹³. Н. І. Беседкіна пропонує доповнити Федеральний закон РФ «Про гарантії прав дитини в Російській Федерації» главою, що регулює права ненародженої дитини – як майнові, так і немайнові¹⁴. На користь надання дитині на пренатальній стадії розвитку статусу суб'єкта права висловлюється і Л. Д. Любич: «Ненароджена дитина має потенційну здатність реалізовувати свої права й обов'язки після свого народження, а особисті немайнові права (базовий елемент правового статусу – право на життя, право на повагу до своєї гідності) – з моменту зачаття, а тому їй має бути надано статус суб'єкта права»¹⁵.

Зазначимо, що кожна з учених висловлюється не на користь визнання за дитиною на пренатальній стадії розвитку правоздатності, тотожної правоздатності народженої людини, а на користь визнання і гарантування певного обсягу прав, належного саме цьому суб'єкту з урахуванням особливостей, зумовлених перебуванням на пренатальній стадії розвитку. Отже, перед нами сьогодні постає виклик формулювання такого концепту правоздатності дитини на пренатальній стадії розвитку, який врахує всі відомі особливості, притаманні дитині і її становищу від зачаття до народження, адже, як зазначає С. І. Шимон, будь-які рішення щодо визнання людиною дитини, яка зачата, але ще не народилася, на рівні правових відносин в межах відомих правових конструкцій видаються дуже вразливими¹⁶.

Обсяг правоздатності дитини на пренатальній стадії розвитку є меншим, ніж обсяг правоздатності людини, яка вже народжена, тобто правоздатність дитини на пренатальній стадії розвитку є обмеженою в силу цілого ряду причин: а) меншого обсягу у її складі обов'язків; б) належності дитині на пренатальній стадії розвитку меншого обсягу прав (наприклад, відсутність політичних прав); в) меншого ступеня абсолютизації прав дитини на пренатальній стадії розвитку.

З цього випливає, що характерному і властивому лише дитині на пренатальній стадії розвитку обсягу правоздатності відповідає поняття «обмежена правоздатність». Однак припускаємо, що такий термін може йти врозріз з усталеною точкою зору про неможливість обмеження правоздатності, а тому пропонуємо застосовувати термін «пренатальна правоздатність», під яким розуміти здатність дитини на пренатальній стадії розвитку мати права і обов'язки.

Оскільки ключовим наріжним каменем визнання за дитиною на пренатальній стадії розвитку є можливість їх конфлікту з правами вагітної матері, слід проаналізувати їх співвідношення.

У справі *Brüggemann and Scheuten v. Germany* Комісія Європейського суду з прав людини зазначила: «... не можна сказати, що вагітність належить винятково до сфери приватного життя. Всякого разу, коли жінка є вагітною, її приватне життя стає тісно пов'язаним із плодом, що розвивається»¹⁷. У справі *X v. the United Kingdom* Комісія ЄСПЛ здійснила спробу проаналізувати, чи мала ст. 2 Конвенції «тлумачитися як така, що взагалі не поширює свою дію на плід; як така що визнає «право на життя» плоду з певними обмеженнями; або як така, що визнає абсолютне «право на життя» плоду». Комісія категорично відкинула третій варіант тлумачення з причини необхідності захисту материнського життя, яке нерозривно пов'язане з життям ненародженої дитини: «Життя» плоду тісно пов'язане і не може розглядатися в ізоляції від життя вагітної жінки. Якби ст. 2 Конвенції поширювала свою дію на плід і його захист цією статтею не був обмеженим і розглядався як абсолютний, то аборт слід було б вважати забороненим навіть в тому випадку, якщо продовження вагітності передбачало б серйозний ризик для життя вагітної жінки. Це б означало, що «ненароджене життя» плоду несе більшу цінність, ніж життя вагітної матері»¹⁸. З приводу ж перших двох варіантів тлумачення ст. 2 Конвенції щодо плоду Комісія свою думку не висловила.

Таким чином, ЄСПЛ зачепив питання ступеня абсолютизації прав дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку. Як відомо, ступінь абсолютизації є одним із критеріїв класифікації прав людини, за яким останні поділяються на абсолютні й відносні, тобто такі, що можуть зазнавати справедливих законодавчих обмежень. Як зазначає Є. С. Грецова, існують права, що можуть бути обмежені в звичайних умовах, однак існують такі права і свободи, що не підлягають ніяким обмеженням (право не наражатися на тортури та нелюдське чи таке, що принижує гідність, ставлення чи покарання, свобода від рабства чи підневільного стану, право на захист порушених прав і свобод) і такі права та свободи, що допускають можливість обмеження (наприклад, право на недоторканність житла і таємниці листування, право на свободу зібрань і об'єднань тощо)¹⁹.

Не вдаючись до детального аналізу змісту категорій «абсолютні права» та «відносні права», зупинимося на тезі про те, що всі права можна класифікувати за критерієм ступеня абсолютизації на абсолютні і відносні. При цьому вагітна матір може мати як абсолютні, так і відносні права відповідно до законодавства.

Щодо дитини, яка знаходиться на пренатальній стадії розвитку, то до моменту досягнення нею життєздатності, яким в Україні офіційно визнається 22-тижневий термін вагітності, говорити про наявність у неї абсолютного права на життя не уявляється можливим. Так, при виникненні конфлікту між абсолютним правом вагітної матері на життя з правом на життя дитини, що знаходиться в її утробі і не досягла життєздатності, абсолютне право на життя дитини не дозволить перервати вагітність і в результаті призведе до загибелі і матері, і дитини, яка не може поки що вижити поза утробою матері.

Інша ситуація складається, якщо конфлікт виникає між обмеженим правом матері та обмеженим правом дитини на терміні до 22 тижнів вагітності. Прикладом такого конфлікту може бути право на життя дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку – обмежене, оскільки абсолютним воно бути не може, і право жінки на повагу до її приватного життя, що захищається ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод²⁰. Вказане право також є обмеженим в силу ч. 2 вказаної статті, де зазначено про можливість втручання органів державної влади у здійснення права на повагу до приватного життя, коли таке втручання здійснюється відповідно до закону і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб²¹.

У такому випадку, очевидно, має бути знайдено справедливу межу, баланс права дитини на життя і права матері на повагу до приватного життя.

Втім, ситуація змінюється з моменту досягнення дитиною стану життєздатності у 22 тижні вагітності, коли дитина вже може існувати автономно від тіла матері, хоча і не без сторонньої допомоги. З цього моменту справедливою видається поява у дитини абсолютних прав, адже у випадку виникнення конфлікту абсолютного права вагітної матері з абсолютним правом дитини в утробі існує можливість стимулювання передчасних пологів з подальшим наданням дитині медичної допомоги.

У випадку ж конфлікту абсолютного права дитини з обмеженим правом матері переважати має абсолютне право дитини. Наприклад, абсолютне право на життя дитини має перевагу над обмеженим правом жінки на повагу до приватного життя. Слід зазначити, що законодавством України опосередковано підтверджено справедливість такого підходу, адже штучне переривання вагітності після 22 тижнів законодавством не передбачено. Водночас немає і прямого закріплення абсолютних прав дитини в утробі після 22 тижнів вагітності, що слід розглядати як недолік.

Якщо ж обмежене право дитини вступає в конфлікт з обмеженим правом матері на терміні пізніше 22 тижня вагітності, знову має бути знайдено справедливе співвідношення цих прав. До прикладу, право дитини в утробі на охорону здоров'я може суперечити праву матері вести неправильний спосіб життя (вживати алкоголь, тютюн, наркотичні речовини тощо), яке є складовою права на повагу до приватного життя. У такому випадку перевагу, на нашу думку, слід надати праву дитини на охорону здоров'я, оскільки існує необхідність захисту вразливого суб'єкта – дитини на пренатальній стадії розвитку.

Таким чином, складовою пренатальної правоздатності є специфічний обсяг прав, змістовні характеристики якого залежать від досягнення дитиною на пренатальній стадії розвитку життєздатності. Для позначення цієї групи прав, що мають особливості, зумовлені стадією розвитку дитини, пропонуємо використовувати термін «пренатальні права».

Другою складовою пренатальної правоздатності мають бути обов'язки, які за логікою мають бути позначені терміном «пренатальні обов'язки». При цьому одразу ж постає питання – чи може дитина на пренатальній стадії розвитку взагалі мати обов'язки?

Звісно, така конструкція юридичній науці поки що не відома. З метою визначення можливості її моделювання проаналізуємо можливість новонародженої дитини нести обов'язки.

З моменту народження обсяг обов'язків, які може мати і має дитина, обмежений визначеними ст.ст. 65–68 Конституції України конституційними обов'язками людини і громадянина України, а саме: шанувати державні символи, не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані збитки, сплачувати податки і збори, додержувати Конституції України та законів України, не посягати на права й свободи, честь і гідність інших людей.

Очевидно, що виконання цих обов'язків новонародженою дитиною є вельми умовним. Важко уявити, як саме новонароджена дитина може шанувати державні символи України, коли навіть не має уявлення про їх існування. У разі ж, до прикладу, прийняття дарунку у новонародженої дитини виникає податкове зобо-

в'язання, обов'язок задекларувати дарунок і сплатити податок; однак такий обов'язок може бути виконаний лише законним представником дитини.

Відповідно, новонароджена дитина має певний обсяг обов'язків, але не може їх активно виконувати. У такому випадку жодних перешкод на шляху закріплення за дитиною на пренатальній стадії розвитку можливості мати такі самі обов'язки, не вбачається.

Отже, розвиток суспільних відносин повсякчас потребує перегляду усталених в юридичній доктрині концепцій та підходів, не є винятком і правоздатність. Для позначення здатності дитини на пренатальній стадії розвитку пропонується використовувати термін «пренатальна правоздатність».

Пренатальна правоздатність відрізняється від правоздатності у загальному розумінні обсягом та змістом прав і обов'язків, зумовленими специфікою пренатального періодом розвитку суб'єкта. До моменту досягнення життєздатності дитиною (орієнтовно 22 тижні вагітності) право дитини на життя не може бути абсолютним, але може бути відносним (обмеженим). Після досягнення життєздатності у дитини на пренатальній стадії розвитку може з'явитися абсолютне право на життя. Права дитини на пренатальній стадії розвитку пропонується позначати як «пренатальні права», а обов'язки такої дитини – «пренатальні обов'язки».

Визначення обсягу і змісту пренатальної правоздатності потребує подальших досліджень.

¹ Удовиченко Т. Ю. Правоспособность физических лиц по российскому гражданскому праву : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Т. Ю. Удовиченко. – Ставрополь, 2003 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.disscat.com/content/pravospobnost-fizicheskikh-lits-po-rossiiskomu-grazhdanskomu-pravu>

² Проблемы общей теории права и государства : учеб. для вузов / под общ. ред. академика РАН, д. ю. н., проф. В. С. Нерсесянца. – М.: Норма, 2004. – С. 375.

³ Малахов В. П. Сущность правоспособности человека / В. П. Малахов // Пространство и Время. – 2015. – № 1–2 (19–20). – С. 172.

⁴ Сулейманова С. А. Правоспособность Граждан (физических лиц) по российскому гражданскому праву : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / С. А. Сулейманова – М., 2002–2003 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.disscat.com/content/pravospobnost-grazhdan-fizicheskikh-lits-po-rossiiskomu-grazhdanskomu-pravu>

⁵ Трапезникова А. В. Момент возникновения правоспособности граждан: вопросы, требующие решения / А. В. Трапезникова // Вестник Южно-Уральского государственного университета. – 2012. – № 43 (302). – С. 78. – (Серия «Право»).

⁶ Мазур С. Ф. Жизнь и здоровье граждан в системе личных неимущественных прав, охраняемых гражданским правом / С. Ф. Мазур, В. Ю. Цуканов // Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. – 2009. – № 5. – С. 102.

⁷ Водоп'ян Т. В. Проблема правового становища зачатой, але ще не народженої дитини в цивільному праві / Т. В. Водоп'ян // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2 (18). – С. 133.

⁸ Там само. – С. 134.

⁹ Case of Vo v. France, p. 46 (Application no. 53924/00) 08 July 2004 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["child"\],"kphthesaurus":\["449","624","625","632","77","553","50","554","318","555","595","231","4","84","111","335","394","496"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-61887"\]](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

¹⁰ Case of Vo v. France, §84 (Application no. 53924/00) 08 July 2004 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"fulltext":\["child"\],"kphthesaurus":\["449","624","625","632","77","553","50","554","318","555","595","231","4","84","111","335","394","496"\],"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\],"itemid":\["001-61887"\]](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

¹¹ Кант И. Критика чистого разума / И. Кант // Твори: в б т. – М., 1964. – Т. 3. – С. 105–108 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000497/index.shtml

¹² Малахов В. П. Вказана праця.

¹³ Эртель Л. А. Автономия ребенка как пациента в педиатрии и неонатологии : дисс. ... докт. юрид. наук : спец. 14.00.52 / Л. А. Эртель. – Волгоград, 2006. – С. 278.

¹⁴ Беседкина Н. И. Конституционно-правовая защита прав неродившегося ребёнка в Российской Федерации автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / Н. И. Беседкина. – М., 2005 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.disscat.com/content/konstitutsionno-pravovaya-zashchita-prav-nerodivshegosya-rebenka-v-rossiiskoi-federatsii>

¹⁵ Любич Л. Д. Правовой статус ненародженої дитини у правовідносинах щодо реалізації репродуктивних прав людини / Л. Д. Любич // Проблеми сучасного права: Адміністративне право і процес. – 2015. – № 2 (12). – С. 269.

¹⁶ Шимон С. І. Ідея визнання права на життя зачатой дитини в контексті прав матері у сфері охорони здоров'я / С. І. Шимон // Приватне право України і європейська інтеграція: тенденції та перспективи : матеріали VI Міжнародного цивільного форуму (м. Київ, 14–15 квітня 2016 р.). – К.: ТОВ «Білоцерківдрук», 2016. – С. 261.

¹⁷ Brüggemann and Scheuten v. Germany. – P. 116. – § 59.

¹⁸ X v. the United Kingdom. – P. 251. – § 19.

¹⁹ Грецова Е. Е. Правомерные ограничения прав и свобод человека в международном праве : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 / Е. Е. Грецова. – М., 2009 : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.disscat.com/content/pravomernye-ogranicheniya-prav-i-svobod-cheloveka-v-mezhdunarodnom-prave>

²⁰ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний Вісник України. – 1998. – № 13. – С. 270. – Ст. 8.

²¹ Там само. – С. 270. – Ст. 8. – Ч. 2.

Резюме

Шрамова О. С. Здатність дитини на пренатальній стадії розвитку бути носієм суб'єктивних прав і обов'язків (пренатальна правоздатність).

У статті розглянуто сучасні трансформації класичної теоретичної конструкції правоздатності, зокрема поняття часткової правоздатності, умовної правоздатності, зміщення поглядів з розгляду правоздатності як суспільно-юридичного до природно-

правового явища. Запропоновано поняття пренатальної правоздатності – здатності дитини на пренатальній стадії розвитку мати суб'єктивні права і обов'язки; а також поняття пренатальних прав і пренатальних обов'язків, необхідність виокремлення яких зумовлена специфікою пренатального періоду. Проаналізовано співвідношення прав дитини на пренатальній стадії розвитку з правами вагітної матері з урахуванням ступеня абсолютизації вказаних прав.

Ключові слова: пренатальна правоздатність, пренатальні права, пренатальні обов'язки, дитина на пренатальній стадії розвитку, правоздатність, ненароджена дитина.

Резюме

Шрамова А. С. Способность ребенка на пренатальной стадии развития быть носителем субъективных прав и обязанностей (пренатальная правоспособность).

В статье рассмотрены современные трансформации классической теоретической конструкции правоспособности, в частности понятие частичной правоспособности, условной правоспособности, смещение взглядов на правоспособность с общественно-юридического к естественно-правовому явлению. Предложено понятие пренатальной правоспособности – способности ребенка на пренатальной стадии развития иметь субъективные права и обязанности; а также понятие пренатальных прав и пренатальных обязанностей, необходимость выделения которых обусловлена спецификой пренатального периода. Проанализировано соотношение прав ребенка на пренатальной стадии развития с правами беременной матери с учетом степени абсолютизации указанных прав.

Ключевые слова: пренатальная правоспособность, пренатальные права, пренатальные обязанности, ребенок на пренатальной стадии развития, правоспособность, новорожденный ребенок.

Summary

Shramova O. Capacity of the child in prenatal stage of having rights and obligations (prenatal capacity).

The article analyses modern transformations of a classical theory of legal capacity, in particular the concept of partial capacity and notional capacity; the shift of views on a legal capacity from a social to natural phenomenon. The article offers a concept of prenatal capacity – the ability of a child in prenatal stage to have rights and obligations; as well as the concept of prenatal rights and prenatal obligations, that are necessary due to the specifics of the prenatal period. The relation between the rights of the child in prenatal stage and the rights of its pregnant mother are analyzed.

Key words: prenatal capacity, prenatal rights, prenatal obligations, child in prenatal stage, legal capacity, unborn child.